

NatuurPlatformZwolle

Secretariaat: p/a Milieuraad Zwolle, Campherbeeklaan 82A 8024 BZ Zwolle Tel: 038-3377342 e: natuurplatformzwolle@milieuraadzwolle.nl



Aan gemeente Zwolle
College van B & W, en Gemeenteraad.

Onderwerp: Stedenbouwkundig ontwikkel plan Zwarte Waterzone- *reactie van Milieuraad en Natuurplatform Zwolle (NPZ)*

Zwolle, 21 oktober 2021

Geacht college, geachte raad,

Op maandag 25 oktober wordt het Stedenbouwkundig Ontwikkelplan Zwarte Waterzone besproken in het raadsplein. Bijgaand ontvangt u onze reactie. Deze is verdiepend na onze eerdere inbreng.

Samengevat is onze conclusie:

Herbezinning is op zijn plaats op het onderdeel woningbouw door toename overstromingsgevaar en door noodzaak om niet alleen de bestaande natuurwaarden te behouden maar ook te versterken.
Ambities op terrein van natuur en milieu moeten het niet langer voortdurend afleggen in de afweging met economische belangen.

We onderbouwen dit met :

- Een blik op het participatieproces, waarbij het voor ons onmogelijk was om achterliggende onderzoeken tijdig in te zien.
- Buitendijks bouwen: (nieuwe) landelijke inzichten, het IPCC rapport en de recente overstromingen onderstrepen dat dit zoveel mogelijk voorkomen moet worden.
- Waterveiligheid: gepresenteerd onderzoek gaat uit van oud beleid in plaats van nieuwe urgentie.
- Natuurtoets Zwartewaterzone: deze laat zien dat het onmogelijk is om bestaande natuurwaarden voldoende te respecteren en in stand te houden, en roept diverse nieuwe (onderzoeks-)vragen op.
- De mogelijke invloed van bodemverontreiniging met vraag om een maatschappelijke kostenbatenanalyse.

We wensen u veel wijsheid toe bij de verdere behandeling van dit raadsvoorstel.

Met vriendelijke groet,

Namens Natuurplatform Zwolle, Milieuraad Zwolle
Hans de Graad (voorzitter)

Informanten: Hans de Jong en Margriet Meindertsma

Reactie van Milieuraad/Natuurplatform Zwolle

op stedenbouwkundig ontwikkelingsplan Zwartewaterzone,

21 oktober 2021

Vooraf

Gedateerd 1-03-2020 hebben we als milieuraad/natuurorganisaties een reactie gegeven op de herinrichtingsplannen voor de Zwarte Waterzone.

Samengevat was onze conclusie:

1. Buitendijkse bebouwing, meer dan in het huidig bestemmingsplan beschreven staat en zeker waar de bebouwing nu gesitueerd is wijzen wij af en achten wij in strijd met alle bestaande vigerende plannen
2. Herinrichting van het noordelijk bedrijventerrein, van de Prinses Margriethaven tot aan de Holtenbroekerbrug is gewenst, mogelijk met toevoeging van kleinschalige woonbebouwingen en versterking van de groenstructuur
3. Onafhankelijk onderzoek naar natuur-en milieubaarden is noodzakelijk voordat tot planvaststelling overgegaan wordt
4. MER-onderzoek verplicht stellen, wanneer dit plan onverhoopt gehandhaafd mocht blijven

Stedenbouwkundig ontwikkelingsplan

Algemeen

Vorige week werd door het College aan de gemeenteraad het stedenbouwkundig ontwikkelingsplan voorgelegd.

Het hoofddocument bestaat uit 162 pagina's met daarnaast 14 bijlagen.

Dat was de eerste keer dat wij inzage kregen in de achterliggende onderzoeken.

Ondanks herhaald verzoek is expliciet geweigerd onze organisaties vroegtijdig te informeren en te betrekken bij de diverse onderzoeken. Die afwijzing en geslotenheid ervaren wij niet bij enkele andere grote locaties waar wij de natuur/milieubelangen voor het voetlicht proberen te brengen.

Het komt ons voor dat daarover in de participatieverordening die in het kader van de omgevingswetgeving door de gemeenteraad vastgesteld gaat worden, nadere afspraken gemaakt zouden moeten worden.

In de (te) korte periode die ons nu gegeven is reageren wij op slechts enkele hoofdlijnen van het plan en stellen enkele vragen bij de onderzoeksrapporten.

Buitendijks bouwen

In onze eerdere reactie hebben we grote bezorgdheid uitgesproken over het voornemen als gemeente medewerking te verlenen aan een initiatief om in de uiterwaarden in de directe invloedssfeer van een Natura 2000 gebied buitendijks grootschalige bebouwing toe te staan.

In de opvatting dat buitendijks bouwen zoveel mogelijk voorkomen moet worden staan we niet alleen.

Zowel het Rijksbeleid (vanaf overstromingen midden jaren 90) als opvattingen van planbureaus en adviescolleges laten aan duidelijkheid niets te wensen over.

In de PKB (Planologische Kern Beslissing) Ruimte voor de rivier, in werking getreden op 26 januari 2007 is dat vastgelegd.

Het was een duidelijke breuk met het verleden: het accent is verschoven van dijkverbetering/verhoging naar rivierverruiming.

In totaal zijn er 34 maatregelen geformuleerd, waaronder: *verbreden van de uiterwaarden*¹.

Dat het landelijk beleid nog steeds op die koers zit, blijkt ook uit de nulmeting van de monitor nationale omgevingsvisie² :

- Volgens NOVI moet Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust zijn. De primaire waterkeringen worden om de 12jr. getoetst op de waterveiligheid, de volgende rapportage is *in 2023* voorzien.
- Een doel van de NOVI is het behouden en reserveren van voldoende ruimte voor *toekomstige* waterveiligheidsmaatregelen.
- In de monitor staan bij woningbouw in rivierbed: 3 rode vinkjes bij langjarig, laatste 2 jr. en beleidsopgave. Dat wil zeggen dat er sprake is van een negatieve ontwikkeling, er een beleidsopgave ligt om de doelen voor toekomstige jaren wel te behalen maar dat die voornemens tot nu toe onvoldoende zichtbaar zijn.

Helaas heeft dit landelijk beleid in de gemeente Zwolle niet geleid tot een negatieve beoordeling van de gebiedsvisie in januari 2019 en kon de initiatiefnemer daarom tot onze verbazing de plannen verder uitwerken.

In een tijd waarin alle deskundigen roepen dat water het leidend principe zou moeten zijn, lijkt dit project een voorbeeld te zijn van een ontkenning van dit principe. Als water het leidend principe is, dan wordt daarmee bedoeld dat in de ruimtelijke ordening we ons moeten laten leiden door de wegen van het water.

Hier lijkt water vooral als economisch leidend principe te zijn gebruikt. Wonen aan het water is gewild en er wordt ten onrechte gedacht dat de waterproblematiek opgevangen kan worden door een parkeergarage die als waterberging dienst kan doen. Dat getuigt niet van inzicht in de omvang van de problematiek.

Het IJsselmeer en de Sallandse weteringen liggen op de loer om de kelder te vullen. De uitdaging van extreme regenval in Salland en tegelijk hoogwater op het IJsselmeer (ZwarteWater/Vecht) is nog niet opgelost.

Alles in dit gebied zou gericht moeten zijn op verbetering van de doorstroming en dan niet als compensatie van beperking van de bergingscapaciteiten.

Prof. Maarten Kleinhans, hoogleraar rivieren en delta's Universiteit Utrecht zegt daarover³:

‘Gemeenten houden geen rekening met het grotere plaatje. We moeten in de toekomst kunnen handelen met de ruimte die we hebben om het water uit de zee tegen te houden. De IJsseldelta heeft meerdere takken, waarvan eigenlijk vooral maar 1 tak dient voor de afvoer van water. Mocht het in de toekomst fout gaan met de verdediging, dan is het handig om de mogelijkheid te hebben om meer takken te gebruiken om het water af te voeren. Dan is dit geen verstandige plek om te bouwen.’

‘de huidige regels houden onvoldoende rekening met de klimaatverandering. Alle ruimte die je van de vroegere rivieren afneemt, zijn de plekken waar het water ook het snelst weer kan terugkomen,’

De belangrijkste reden om juist nu alsnog tot herbezinning te komen zijn de gebeurtenissen in 2021. De verschijning van het IPCC rapport, waarin wordt aangegeven dat de opwarming van de aarde sneller plaatsvindt dan eerder aangenomen en overstromingen in Limburg en Duitsland tot catastrofale gevolgen leidt evenals in andere delen van de wereld de hitte (Canada) en droogte.

1 referenties: PKB voor de rivier, dl4 en leren van ruimte voor rivier, nieuwsbericht Rijkswaterstaat 4 juni 2019.

2 Nulmeting 21 september 2020, uitgave van Planbureau voor de leefomgeving, Pg 7 klimaatadaptatie.

3 Stentor 23 augustus 2021

Waterveiligheid

De beoordeling, die in de onderzoeksrapporten over waterveiligheid voor de Zwarte Zone heeft plaatsgevonden, is op basis van de bestaande wetgeving en die is gebaseerd op aannames uit het verleden.

Het IPCC rapport en de overstromingen in zomer 2021 zullen ongetwijfeld tot gevolg hebben dat er binnen enkele jaren herbeoordeling van bestaande normen en vervolgens omzetting in wetgeving gaat plaatsvinden.

Rijkswaterstaat heeft Zwarte Water niet aangemerkt als onderdeel van de grote rivieren. Het is de vraag of die stelling houdbaar is na de recente ontwikkelingen. Wij zullen dat nader onderzoeken.

‘De Ontwikkelingsgebieden liggen buitendijks en in de beschermingszones van de waterkering’ zo lezen wij.

In hfd 7.2 van het stedenbouwkundig plan wordt beschreven dat ‘de eigenaren van de woningen gezamenlijk medeverantwoordelijk zijn voor het treffen van maatregelen om schade aan eigendommen te voorkomen. Door de ontwikkelaar worden op stadsniveau afspraken gemaakt over een eventuele noodzakelijke evacuatie bij extreem hoog water. Het uitgangspunt is dat bij extreem hoge water de auto’s niet in de wijk geparkeerd kunnen worden.’ Wat betekent dit aan maatregelen en kosten?

Want wat aan type woningen gebouwd gaat worden zijn geen drijvende woningen maar allemaal appartementencomplexen.

Natuurtoets Zwartewaterzone ⁴

Enkele bevindingen uit dit rapport, waar wij als milieuraad/natuurorganisaties met bijzondere aandacht naar gekeken hebben:⁵

- *Aanvullend onderzoek naar vleermuizen, steenmarter, kleine marterachtigen, egel, huismus, boerenzwaluw en zwarte roodstaart is noodzakelijk om de functie van het plangebied voor deze soorten in kaart te brengen. Bij wezenlijke verstoring of vernieling van vastgestelde nest- of verblijfplaatsen of van andere vitale onderdelen van het leefgebied van deze soorten (dit lijkt overigens onvermijdelijk) is het aanvragen van een *onthefving van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming noodzakelijk*. Daarbij kunnen ook maatregelen nodig zijn zoals het realiseren van vervangen verblijfplaatsen.*
- *Voor de nabijgelegen roestplaats van ransuil geldt dat *verstoring hiervan gedurende de periode september tot en met maart dient te worden voorkomen*. De mogelijkheden hiertoe dienen te worden onderzocht en meegenomen in de verdere planuitwerking. Indien verstoring van de roestplaats onvermijdelijk blijkt en er onvoldoende geschikte alternatieven zijn is het *aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk*.*
- *Voor alle vogels geldt dat werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels beschadigen te allen tijde dienen te worden voorkomen. Dit is voor de te verwachte soorten mogelijk door de *werkzaamheden uit te voeren in de periode 15 november t/m 15 februari*. Wanneer werkzaamheden buiten deze periode worden opgestart adviseren we om voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole uit te voeren door een ter zake deskundige.*
- *Tijdens en na realisatie van het plan dient daarom lichtverstoring op vliegroutes van vleermuizen te worden voorkomen. Dit kan door het nemen van mitigerende maatregelen zoals het gebruik van *amberkleurige verlichting en (straat)verlichting met omlaag gerichte armaturen*.*

Deze onderzoeksresultaten maken niet alleen duidelijk dat nader onderzoek nodig is, maar ook dat het onmogelijk is om de bestaande natuurwaarden (in dit geval de fauna) voldoende te respecteren en in stand te houden met inachtneming van de aanbeveling: niet bouwen in broedtijden.

4 bijlage 14.6, titel is ecogroen-quickscan maar op voorblad staat Bureau Maan.

5 Tekst overgenomen, cursivering is door ons aangebracht

Opvallend

Het viel ons op dat in de onderzoeksrapporten nauwelijks melding gemaakt wordt van bodemverontreiniging, ook geen onderzoeksrapport is bijgevoegd.

Verschillende bronnen geven aan dat bodemverontreiniging op het terrein van Boterman en op het terrein van de voormalige jachtwerf zeer waarschijnlijk is.

Verontreinigde grond mag niet hergebruikt worden en moet afgevoerd worden. Wat ons verder op viel is het ontbreken van iedere indicatie van economische uitvoerbaarheid.

Kijkend naar de torenhoge ambities, verwervingskosten, verplaatsingsproblemen, niet bouwen in broedtijd, ligging in nabijheid van N2000 gebied, onderdeel groene structuur gemeente Zwolle, staan de ontwikkelkosten waarschijnlijk in geen verhouding tot de opbrengst.

Maar al te vaak betekent dat dan groen wordt ingeleverd voor rood.

Het lijkt ons dan ook zeer gewenst dat er een **MKBA analyse** (maatschappelijke kostenbatenanalyse) gemaakt wordt voordat er nog verdere uitgaven plaatsvinden.

Conclusie

Herbezinning is op zijn plaats op het onderdeel woningbouw door toename overstromingsgevaar en door noodzaak om niet alleen de bestaande natuurwaarden te behouden maar ook te versterken.

Ambities op terrein van natuur en milieu moeten het niet langer voortdurend afleggen in de afweging met economische belangen.

21 oktober 2021